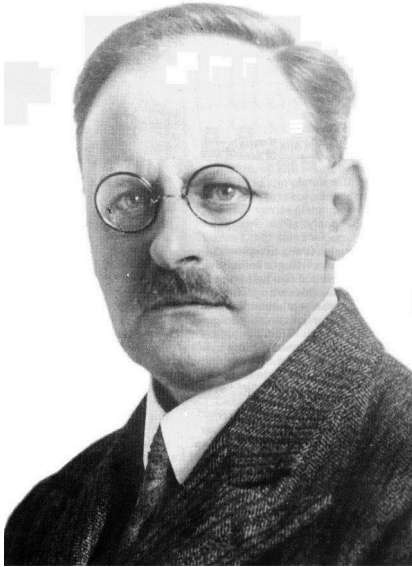

Geschiedvervalsing in de omroep

ir. Hanso H. S. A. Steringa Idzerda
Eerste ter wereld

Van onze r.t.v. redactie

Wie is nu eigenlijk de geschiedvervalser van de omroep: prof. Asa Briggs, vice-kanselier van de universiteit van Sussex, dr. G.L. Archer en prof. E Barouw uit Amerika en alle andere geleerden en omroepkenners die de eer van het eerste radio-station ter wereld gunnen aan KDKA in Pittsburgh, Pennsylvania, of de heer N. Tj. Swierstra, gepensioneerde geschiedenisleraar te Hoorn, die ir. Idzerda's zender PCGG will doen zegevieren?

Deze vraag houdt op het ogenblik vele gemoederen bezig, te meer daar de Nederlandse Omroep Stichting en de P.T.T. koortsachtige activiteiten ontwikkelen voor een grootscheepse omroepherdenking op 6 november a.s. en de vorming van "werk-" en "ere"comité's, waaraan respectievelijk de heer E.A. Schüttenhelm Prins Bernhard aan het hoofd staan.

Overtuiging

Wij vroegen de heer Swierstra (77) hoe hij tot zijn overtuiging was gekomen, dat de Nederlander ir. H.H.S. à Steringa Idzerda niet alleen als de eerste man van de omroep in Nederland, maar zelfs als de eerste in de wereld beschouwd moet worden.

Deze activiteiten gaan allemaal van mij uit, zegt de heer Swierstra.

Mijn gevoel van recht zegt mij, dat ik het voor die man moet opnemen. Het is niet zo dat de heer Broeks mij gebruikt heeft, eerder omgekeerd. Hij, als omroepkenner, is wel een van de weinigen geweest bij wie ik gehoor heb gevonden.

De heer Swierstra doelt hiermee o.a. op het vijf pagina lange artikel, dat de heer J.B. Broelsz voor hem publiceerde in het officiële orgaan van de Europese Radio Unie, waarvan deze voorzitter is. Hierin valt de heer Swierstra het werk aan van de Engelse geleerde prof. Asa Briggs, waar deze in zijn "Geschiedenis van de omroep in het Verenigd Koninkrijk" schrijft: "Dr. Frank Conrad's omroepstation in Pittsburgh (KDKA), de directe opvolger van een experimenteel station dat voor het eerst werd ingeschreven in het maandelijks bulletin van het departement van Handel in augustus 1916, was het eerste omroepstation in de wereld (3XK).

Onder de kop "onjuiste geschiedschrijving" stelt de heer Swierstra: "Blijkbaar hebben gedurende hun studie geen van deze geschiedkundigen de moeite genomen, erg uitvoerig na te gaan wat er in andere landen was gebeurd. Hoe zou het anders de duidelijk geregistreerde archieven van Idzerda in Nederland over het hoofd hebben kunnen zien.

Dit alles is echter nog mild in vergelijking met wat Swierstra had willen schrijven. Ik had eigenlijk die man (bedoeld wordt hier Prof. Briggs; red) willen bespotten; dat heeft in mijn gedachte gelegen. Het is een flodderige geschiedschrijving. Aldus vat de heer Swierstra de bijzonder grondige en alom gerespecteerde studie in twee dikke delen van prof. Briggs samen.

Ik ben al heel lang geïnteresseerd in de omroep, al voor ik de VARA heb helpen oprichten in 1925, al kon ik de oprichtingsvergadering niet zelf bijwonen, omdat ik op die dag een zoon kreeg, vertelt de heer Swierstra, die inderdaad jaren in het hoofdbestuur van de VARA zat.

Opdracht

In 1961-1962 kreeg ik de opdracht de geschiedenis van de VARA te schrijven. Toen ben ik al heel gauw op de naam van Idzerda gestoten. Maar ik ben maar niet zo maar over een nacht ijs gegaan. Eigenlijk ben ik begonnen met de opvatting dat Idzerda niet zoveel betekende. Pas toen ik na heel veel zoeken eindelijk de advertenties uit het NRC onder ogen kreeg, via de zoon van Idzerda, waar in de rechterbovenhoek het jaartal 1919 speciaal vermeld is, kreeg ik de overtuiging dat Idzerda er zich volkomen van bewust was geweest dat hij met iets bijzonder bezig was.

Cultuur

Als het gesprek komt op het gedenkboek "à Steringa Idzerda, de pionier van de radio-omroep" door P.A. de Boer van het Postmuseum, dat ter gelegenheid van "50 jaar omroep" zal worden uitgegeven, zegt de heer Swierstra: "Ja, dat is een droevige affaire. De heer de Boer is een technicus en ziet Idzerda ook voornamelijk als technicus, maar omroep is een cultuur-historisch iets.

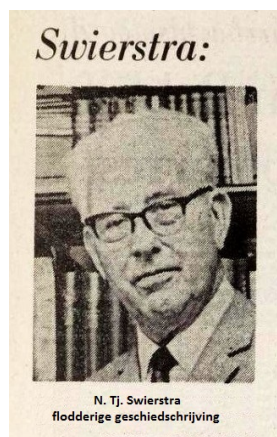
Hij is artikelen gaan schrijven in het studieblad van de technici van de PTT, waarin grove onjuistheden stonden. Mij is toen gevraagd een voorwoord te schrijven voor het boek, maar ik voelde daar niet voor, omdat ik hem dan op zijn vingers zou moeten tikken. Ik heb wel aangeboden het desnoods zelf te schrijven, dan mocht hij zijn naam er wat mij betreft op te zetten, maar daar voelde men niet voor. Die samenwerking is dus niet doorgegaan.

De herdenkingsactiviteiten, met name het aanbrengen van een plaquette op het huis waar Idzerda gewoon heeft, acht de heer Swierstra niet in verhouding met de belangrijkheid van de man.

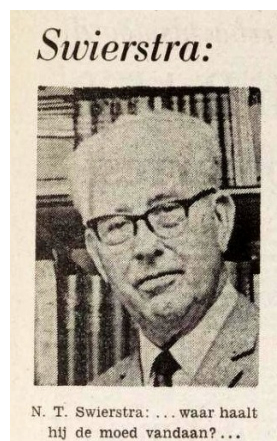
Pijnlijk

De naam Willem Vogt, die niet is uitgenodigd voor enig comité, wordt enige malen genoemd door de heer Swierstra en het is pijnlijk duidelijk, dat ook deze ook van de heer Vogt geen bijzondere hoge dunk heeft, wat betreft diens verdienste voor en kennis van de Nederlandse omroep.

Willen Vogt zei als enige commentaar op de aanvallen van de heer Swierstra: Met de heer Swierstra wens ik geen enkel contact. Ik weiger ook maar een woord met hem te wisselen.

Telegraaf 24-7-1969

Willem Vogt geen pionier van omroep.

Het is een veel voorkomend misverstand, dat men draadloze telegrafïe en vooral draadloze telefoni vereenzelvigt met omroep en broadcasting en dat de omroep als het ware vanzelf uit de draadloze telefonie is voortgekomen. In werkelijkheid gaapt er een diepe kloof tussen deze twee.

De heer Vogt is ongetwijfeld een van onze radiopioniers, een van de allereerste zelfs. Ik herinner mij uit zijn in 1933 verschenen "Radioleven" dat hij als dienstplichtige bij de genie al met draadloze telegrafïe heeft gewerkt, meer dan zestig jaar geleden.

De heer Vogt is daarna werkzaam geweest in Indië als hoofdtelegrafist en heeft in die functie onder leiding van mannen als dr. Ir. C.J. de Groot meegewerkt aan het tot stand brengen van de draadloze telegrafische verbinding tussen Nederland en het toenmalig Nederlands-Indië. Het zou dus zeer onbillijk zijn hem de titel radio-

pionier te onthouden.

Maar radiopionier is niet hetzelfde als omroep pionier. Aan de komst van de in 1919 geboren omroep heeft de heer Vogt part noch deel gehad. Zijn omroepwerkzaamheden begonnen in juli 1923. Toen was de omroep, zowel nationaal als internationaal al aan de kinderschoenen ontwassen. Dat de heer Vogt daarna in de Nederlandse omroep een rol van betekenis heeft gespeeld, kan ook moeilijk worden ontkend. Beurtelings vereerd en verguisd stond hij meermalen in het middelpunt van de belangstelling. Hoge functies vielen hem ten deel.

Hardnekkig zijn z'n pogingen om de mening ingang te doen vinden dat hij ook een belangrijke rol heeft gespeeld bij de komst van de omroep, hoewel zijn werkzaamheden op dit terrein pas begonnen, toen Idzerda al 4 jaar lang ononderbroken bezig was.

Voor situaties, waarin het niet mogelijk was de naam Idzerda te verdonkerenmanen had de heer Vogt sindsdien een speciale tactiek: bagatelliseren. Er werd dan gesproken over Idzerda's "fabriekje" aan de Beukstraat en over zijn "zendertje". En op de vraag wat zond Idzerda uit, luidde zijn antwoord: verhaaltjes en gesprekjes, ook muziek.

In het voorjaar van 1923, zo wil de heer Vogt ons doen geloven, was er zelden of nooit iets te beluisteren. Zijn inmiddels overleden medebestuurder, de heer J. Corver, wist het wel beter. Die vertelde in Radiobulletin van november 1954 dat het hier in het voorjaar van 1923 "krioelde" van zendertjes. Bovendien was de BBC in het najaar van 1922 al begonnen en hadden ook Frankrijk en Duitsland hun eerste stappen gezet op het gebied van de omroep. En dan was er nog altijd de zender PCGG van Idzerda, op 6 november 1919 begonnen en na 11 december van dat jaar regelmatig brengende twee uitzendingen per week, vrijwel ononderbroken voortgezet tot eind 1924.

In de eerste drie maanden van PCGG (van 6 november 1919 tot begin februari 1920) kwam Idzerda met meer dan twintig complete uitzendingen in de ether, terwijl de NSF zender in de eerste 3 maanden van zijn bestaan in 1923 nog niet de helft van dat aantal haalde.

Het is mij dan ook een raadsel waar de heer Vogt de moed vandaan haalt om in dit verband te spreken van “zeldzame uitzendingen van Idzerda”.

Naast dit bagatelliseren van het werk van Idzerda, staan pogingen van de heer Vogt om eigen verdiensten en betekenis op te vijzelen. Zo wil hij ons doen geloven, dat zijn programmablad in 1924 al een oplage van 10.000 exemplaren had, welk aantal in de jaren 1925 en 1926 zou zijn gestegen tot respectievelijk 20.000 en 40.000. In werkelijkheid bestond dit programmablad in 1924 nog niet eens. De Radio-Luistergids is voor het eerst verschenen in januari 1925 en had op 1 januari 1926 een oplage van ten hoogste 4500.

De heer Vogt acht zich gepasseerd omdat hij op geen enkele wijze bij de huldiging van Idzerda is betrokken. Toch kan hij het, ook nu nog, niet laten op de betekenis van Idzerda af te dingen.

Een van de grote verschillen tussen experimentele draadloze telefonie en een omroep is dat het in het eerste geval gaat om de technische prestatie, terwijl het bij de omroep gaat om de boodschap, om de inhoud van het uitgezondene en de betekenis daarvan voor de luisteraar.

Volgens de heer Vogt zou de Amerikaanse hoogleraar C.M. Janski al in januari 1919 zijn begonnen. Maar zelf zegt hij, dat de op 2 november 1920 begonnen dr. Frank Conrad de eerste was met zijn zender KDKA.

Een jaar na Idzerda dus.

In mijn artikelen heb ik aan de hand van controleerbare gegevens – en ik heb er nog heel wat in petto – aangetoond, dat de heer Idzerda op 6 november 1919 is gestart met een voor die tijd volwaardige omroep, die bijna 5 jaar lang, zij het soms met veel pijn en moeite, in stand is gehouden. Zeker, hij vulde geen hele week, maar moest zich meestal beperken tot een avond en een zondagmiddag of tot twee avonden per week. Maar als men bedenkt, dat NCRV, KRO en VARA in 1925 6 jaar later dus, elk nog slechts een avond per week verzorgden, dan mag men naar mijn smaak voor de prestaties van Idzerda in die oertijd gerust zijn pet afnemen.

En zolang er geen andere concurrenten worden genoemd, dan die in het interview met de heer Vogt, is er geen enkele reden om aan ir. Idzerda de eretitel van omroep pionier te onthouden.

Omroepionier Idzerda in zijn laboratorium.

Het vrije Volk van vrijdag 22 augustus 1969

A.V.R.O. viert in mJuni iedere dag feest in radio-Lunapark

Willen Vogt weet precies hoe het begon.

De AVRO gaat het **veertig-jarig jubileum van de radio** vieren met een hele maand – juni – grootscheepse feesten zowel voor de microfoon als voor de camera. En daarenboven in het lunapark in Hilversum, waar dagelijks voor publiek toegankelijke voorstellingen zullen worden gegeven, die om drie uur 's middags beginnen en tot 's avonds elf, twaalf uur zullen voortduren.

Alle bekende radio- en tv-artiesten zullen er dagelijks op podia optreden, voorts zijn er toneelvoorstellingen voor jeugd en voor volwassenen – Robin Hood zowel als een Shakespear voorstelling. Er komt een vliegfeest, een militaire taptoe, er komen harddraverijen en Circus Krone is voor een halve week geëngageerd enz. enz. verderop:.....

Willen Vogt

Voor een oud medewerker van de AVRO is het 40 jarig jubileum al een blijde gebeurtenis geworden. Voor Willen Vogt, de man die 40 jaar geleden begon te praten tegen de luisteraars. Het algemeen bestuur van de AVRO heeft namelijk besloten hem ter erkenning van zijn grote verdiensten voor de AVRO aan een bijeen te roepen buitengewone algemene ledenvergadering, voor te dragen voor de benoeming tot lid van verdienste.

Willem Vogt is wat ouder geworden natuurlijk, maar zijn stem is nog steeds dezelfde en herkenbaar uit duizenden. Willem Vogt is momenteel directeur van de Nozema, de maatschappij die omroepzenders verhuurt; hij zit dus nog in de radio en in Hilversum

Het was eigenlijk begonnen in de oorlog – de eerste oorlog dan, men werkte al met radio. En na elke oorlog wil men de vonsten, de vooruitgang, dat men tot dan toe tot onheil van de mensheid gebruikt heeft, omzetten ten bate en ten pleziere van de mens.

In 1919 peuterde in den Haag een ir. A Steringa Idzerda aan radio-telefonie en na veel prutsen was hij zover dat hij in 1920 de openingsplechtigheid van de Jaarbeurs in Utrecht kon uitzenden, zo vertelt Willem Vogt. (opm. het was 1910 en niet 1920 en de uitzendingen hadden niets met de openingsplechtigheid te maken).

N.S.F

Ir. Steringa Idzerda begon in den Haag in een eigen fabriekje omroepje te spelen, maar moest ermee ophouden.

In 1918 was al opgericht de Nederlandse Seintoestellen Fabriek, waar ik bij werkte. Nadat we een order van de Vereniging voor den Effectenhandel uitgevoerd, begonnen we bij de NSF te overwegen of we niet eenvoudige radio's konden bouwen, die er leuk uitzagen en niet te duur waren voor mensen, die zelf geen ontvanger konden bouwen. We hadden toen immers een vaste zender in Fort Vossegat.

We moesten toen wel een programma hebben: nieuwsberichten (van Vaz Diaz), een tijdsein en wat muziek van een automatische piano. We prustten elke dag en pioneerden zo verder. De tiende Juli 1923 werd de dag van de eerste uitzending: Carry van Bruggen hield een lezing over haar boek "Het huisje aan de sloot". Een van onze trouwe luisteraars was Anton Philips in Eindhoven en die heeft ons geholpen, onder meer met twee Antennetorens, want meneer Philips wilde het kerstprogramma horen en door het contracteren van het Concertgebouworkest en de toneelspeler Willem Rooyaarts, want meneer Philips hield niet van mandoline-muziek. **Zo begon de radio** en we gingen haar de HDO noemen: De Hollandse Draadloze Omroep, die dus de AVRO werd.

Provinciaals Zeeuwse Courant 13-4-1963

N.B. Dat Swierstra zo uithaalt naar Vogt zal ten grondslag gelegen hebben o.a. aan dit artikel.

1. 40 jarig-jubileum van de radio. Teruggeteld van 1963 min 40 jaar komt uit op 1923, het jaar waarop de NSF begon met radio-uitzendingen. Dat Idzerda vanaf eind 1919 uitzond wordt hier genegeerd.

2. Zie de vette tekst over Idzerda. Nogal denigrerend.

3. Zo begon de radio maar die was al begonnen met Idzerda

4. Swierstra was een volbloed VARA man en Vogt een HDO-AVRO man, wat water en vuur was.